

Groen & Doen

DE WIJK

Nachtvlinder-excursie

Vrijdag 23 maart om 19.00 uur in Jan Poortmanstraat 4, De Wijk. De eerste nachtvlinderexcursie in 2018 staat in het teken van de inventarisatie van nachtvlinders in heel Drenthe, hetgeen uiteindelijk moet leiden tot een nieuwe Nachtvlinderatlas van Drenthe over 8 jaar. Iedereen is welkom op deze avond. Als het weer ongunstig is, wordt de avond uitgesteld tot de zaterdag erna. Houd voor het al of niet doorgaan de agenda op de website www.natuurverenigingzuidwolde.nl in de gaten.

RUINEN

Etsen met Harm

Zondag 25 maart: demonstratie etsen door Harm Echten in Bezoekerscentrum Dwingelderveld van 13.00 tot 16.00 uur. Kunstenaar Harm Echten uit Ruinen haalt zijn inspiratie uit het Dwingelderveld. In het bezoekerscentrum is hij aan het werk. Ter plekke komen etsen uit de pers, afbeeldingen van vogels of landschappen. Kinderen mogen een eigen etsje maken. Geen kosten. Locatie: Benderse 22.

Het Drentse Landschap

ASSEN

Asserbos

Zaterdag 24 maart om 11.00 uur. Het is voorjaar in het bos. De natuur loopt uit, ga mee en leer meer over dit bijzondere stadsbos. De gids vertelt over de historie en alles wat er leeft. Iedereen is welkom. Startlocatie: Duurzaamheidscentrum, Bosrand 2.

DROUWEN

Spirituele wandeling

Zaterdag 24 maart van 9.00 tot 11.00 uur. Ervaar je verbinding met de natuur tijdens deze spirituele wandeling over de Hondsrug. Alleen voor volwassenen. Kosten € 7,50. Aanmelden: 0592-377305 of boomkroonpad@staatsbosbeheer.nl.

Pesslerma-Noord favoriet bij kramsvogels

► Sterfte onder vogels door vorst in februari

Hero Moorlag

De ijsvogel zit op de asfaltrand van de brug bij Fluitenberg. Daar is nog een wak. Het water van het Oude Diep is bruin. Als er al visjes zijn, zal hij moeite hebben ze te zien. Bij nadering van een auto, vliegt hij weg om even later weer op z'n stekkie neer te strijken. Een enkele keer duikt hij in het water, maar komt niet met prooi boven. De volgende dag is ook dit wak bevroren.

De dagen daarna is de ijsvogel nergens meer te zien. In de wal van het Oude Diep zit een buizerd ineengedoken. De grond is bikkelhard. Hij kan lang wachten, muizen en mollen komen niet bovengronds. Wekenlang heeft deze buizerd voedsel gevonden in de Oude Kene. Nu is er niets meer. De sterfte onder ijsvogels, buizerds, heggenmussen en winterkoninkjes was hoog. Twee keer met een lege maag de lange winter nacht in, dat houdt je niet vol. De conditie loopt zienderogen terug. Hoe anders was dat bij kramsvogels. Ze zagen er fit en weldoorvoed uit, ondanks de kou. En ze zijn er nog steeds.

Oostenwind

Zogauw er in Scandinavië een dik pak sneeuw ligt, trekken kramsvogels en koperwieken via Denemarken en Noord-Duitsland naar ons land. De felle oostenwind tijdens de vorstdagen van februari stuwde kramsvogels uit het oosten naar Nederland. Ze komen uit Polen, Slowakije, Oostenrijk en Duitsland. De dichtstbijzijnde broedgebieden liggen in de Ardennen en de Eifel. Ieder jaar blijven enkele paartjes in Limburg en Brabant hangen om er te broeden. Tijdens de vorstperiode was Pesslerma-Noord bij Stuifzand favoriet. Tientallen kramsvogels fourageerden in grasland, tussen pi-

Kramsvogel fourageert in een wal bij Pesslerma-Noord.

Hero Moorlag ©

truspollen en langs de nieuwe beek. Koperwieken bleven liever in het bos of in houtsingels. Sommige kramsvogels verlieten de groep om in een stad of dorp voedsel te zoeken in tuinen. Je zag één kramsvogel die de laatste bessen in de tuin plukte en graag van de appel op de voedertafel at. Water was een probleem, maar wie een bakje met suikerwater in de tuin plaatste, kreeg gegarandeerd bezoek van vogels, waaronder de kramsvogel. De grote lijster meet 27, kramsvogel en merel 25 centimeter. Koperwiek en zanglijster zijn een slag kleiner.

De kramsvogel is de kleurigste lijster. Leigrijze kop en stuit, bruine rug, fraai gespikkelde borst en een gele snavel met zwarte punt. Kramsvogels blijven nog enkele

weken. Ze vinden het hier prima en kunnen nog wat opvetten alvorens terug te vliegen naar de broedgebieden in het oosten en het noorden.

Trouwe ouders

Op een zonnige lentedag zagen we een kramsvogel in de grasstrook naast hotel Turiec in onze partnerstad Martin. Onze Slowaakse vrienden vonden het vreemd dat we naar de vogel keken. We legden uit dat wij alleen in de winter kramsvogels zien, maar ze haalden hun schouders op. De kramsvogel trok de ene na de andere worm uit de grond en vloog met een snavel vol voer naar het park. Wij erachteraan. Na een tijdje observeren van beide voerende oudervogels vonden we het nest

hoog in een boom. De jongen waren niet te zien. Wel werd duidelijk hoe fanatiek deze vogels, zoals alle lijsters, hun jongen voeren. Met veel volharding vlogen beide ouders af en aan met wormen. Je vraagt je af wanneer ze zelf de moeite nemen iets te eten. De drang om de jongen groot te brengen is enorm sterk.

Mooi om kramsvogels even in hun broedgebied te zien. Ze zijn er nog. Kijk maar in de Molenoevers bij Echten, de Pesslerma bij Stuifzand, weilanden rond Hollandscheveld en Elim en wellicht in de achtertuin. Rechtop en kwiek fourageren ze. Fitte vogels die de winter overleven.

Dat was niet het geval met de ijsvogel en de buizerd in de Oude Kene.

Winterannuellen in oude zandverstuivingen

Het voorjaar begint pas echt wanneer we citroenvlinder, tjiftjaf, speenkruid en bosanemoon hebben waargenomen. Winterannuellen verdienen ook een plek in dit illustere gezelschap van herauten die de lente aankondigen. Je moet er wel even voor op de knieën om de schoonheid van deze kleine vroegbloeiers te kunnen aanschouwen. Voor winterannuellen als vroegeling en klein tasjeskruid geldt dat na de lente meteen de herfst volgt. Ze ontkiemen in de herfst, groeien in de winter en bloeien in de lente. Nadat de planten zaden hebben gevormd gaan ze dood. De zaden 'overzomereren' en wanneer ze in de herfst ontkiemen is het kringetje weer rond. Winterannuellen gaan de concurrentie met dominante planten uit de weg door vroeg in het jaar de nog kale plekken te benutten. Veel planten zijn dan nog in winterslaap en/of hebben die open ruimte nog niet in beslag genomen. Zo profiteren de winterannuellen optimaal van de beschikbare ruimte en licht. Maar in kale

Klein tasjeskruid in het Hijckerveld.

Archief Het Drentse Landschap ©

milieus is het 's zomers ook vaak extreem warm en droog. Daar lijkt bijna geen kruid tegen opgewassen. Toch hebben winterannuellen hier iets op gevonden. Ze sterven na een kortstondig leven. Maar voordat ze dat doen hebben ze zaad gevormd dat wel bestand is tegen extreme hitte en droogte.

Vroegeling en klein tasjeskruid zijn rasechte pioniers die zich

thuis voelen in landschappen waar nog ruimte is. Ruimte die nog niet is opgevuld door meerjarige planten. Vroeger bloeide vroegeling massaal langs zandwegen en legde in de lente een witte waas over de toen nog betrekkelijk schrale akkers. In het buitengebied zijn veel kale zandige plekken verdwenen en zijn de akkers te voedselrijk geworden. De vroege-

ling heeft op tijd zijn bakens verzet. Hij is van het landelijk gebied naar de bebouwde kom verhuisd.

Klein tasjeskruid heeft veel meer moeite zich staande te houden. In tegenstelling tot de vroegeling stelt hij hogere eisen aan de voedselarmoede van de bodem. Tot de vijftiger jaren kwam klein tasjeskruid vaak in winterroggeakkers voor. Elk najaar ontstond door grondbewerking weer een uitstekend kiembed. Wanneer de rogge in de voorzomer ging domineren was het klein tasjeskruid alweer verdwenen en wachtten hun zaden op nieuwe kale plekken die de boer onbedoeld jaar in jaar uit voor hem creëerde. Door de toegenomen bemesting op de akkers is het klein tasjeskruid al sneeuw voor de zon uit het landbouwgebied verdwenen. Het klein tasjeskruid leeft nu nog voornamelijk in oude zandverstuivingen, zoals het Hijckerveld en Drouwenezand.

Sonja van der Meer,
Stichting Het Drentse Landschap